

I. INTRODUCTIE

A. Waarom dit deel?

In deel 2 hebben we beknopt het conflict tussen de Bijbelse beloften en hoop enerzijds en de invloed van een Grieks wereldbeeld anderzijds benoemd. Omdat dit conflict dieper in onze westerse cultuur én in westerse theologie zit dan we denken, is het nodig om de oorsprong van dit conflict bloot te leggen. Als we zien waar en hoe ideeën van buiten Gods Woord invloed hebben gekregen, kunnen we ze makkelijker herkennen en ontkrachten.

In dit deel zullen we enkele fundamentele aspecten van Griekse filosofie en van het Bijbelse wereldbeeld bespreken. Ik zal hele grove hoofdlijnen schetsen en in algemeenheden spreken. Elk van de onderdelen in deze aflevering zou een onderwijsserie op zich kunnen zijn, maar ik hoop en bid dat we genoeg zullen raken om later in de serie toegerust te zijn om ons denken te kunnen laten vernieuwen.

Deze aflevering kan ook intellectueel uitdagend zijn of voor sommigen totaal onbelangrijk lijken, maar later in de serie kun je het conflict zeker ervaren en zal je het dus nodig hebben om te begrijpen waar dit conflict vandaan komt.

We willen wandelen op het smalle pad van de waarheid – Er is enerzijds absolute noodzaak voor waarheid, dus we willen leerbaar zijn... maar aan de andere kant van het pad mogen we ons niet verheffen als we iets hebben geleerd wat een ander nog niet ziet.

2 Thessalonicenzen 2:8-12 En dan zal de wetteloze geopenbaard worden. De Heere zal hem verteren door de Geest van Zijn mond en hem tenietdoen door de verschijning bij Zijn komst; ⁹ hem, wiens komst overeenkomstig de werking van de satan is, met allerlei kracht, tekenen en wonderen van de leugen, ¹⁰ en met allerlei misleiding van de ongerechtigheid in hen die verloren gaan, omdat zij de liefde voor de waarheid niet aangenomen hebben om zalig te worden. ¹¹ En daarom zal God hun een krachtige dwaling zenden, zodat zij de leugen geloven, ¹² opdat zij allen veroordeeld worden die de waarheid niet geloofd hebben, maar een behagen hebben gehad in de ongerechtigheid.

B. De betrouwbaarheid en autoriteit van de hele Schrift.

Lukas 24:13-49 ²⁵ En Hij zei tegen hen: O onverstandigen en tragen van hart! Dat u niet gelooft al wat de profeten gesproken hebben! ... ⁴⁴ En Hij zei tegen hen: Dit zijn de woorden die Ik tot u sprak toen Ik nog bij u was, dat alles vervuld moet worden wat over Mij geschreven staat in de Wet van Mozes en in de Profeten en in de Psalmen.

2 Timotheüs 3:16 Heel de Schrift (Genesis tot Maleachi voor Timotheüs) is door God ingegeven en is nuttig om daarmee te onderwijzen, te weerleggen, te verbeteren en op te voeden in de rechtvaardigheid

Romeinen 3:1-2 Wat heeft de Jood dan voor op anderen? Of wat is het voordeel van het besneden zijn? ² Veel, in alle opzichten. Want in de eerste plaats zijn hun de woorden van God toevertrouwd.

II. DE WERKING – EN DE UITDAGING – VAN “WERELDBEELD”

Alle menselijke samenlevingen en culturen functioneren vanuit een aantal onbewuste aannames. Samen vormen die wat antropologen en filosofen het “wereldbeeld” noemen.

Wereldbeeld = het algemene idee dat de mensen hebben over de wereld. Het betreft het geheel aan op- en misvattingen omtrent het eigen bestaan van de mens en van de wereld... In de omgangstaal wordt er ook “opvattingen over hoe de wereld zou moeten zijn” mee bedoeld. (nl.wikipedia.org)

Een wereldbeeld wordt gevormd door wat in de filosofie “metafysica” genoemd wordt.

Metafysica = letterlijk betekent dit het begrijpen van wat “achter” de “fysieke, waarneembare wereld” zit. Het is de uitleg van “hoe de werkelijkheid in elkaar zit” (www.filosofie.nl).

De metafysica geeft een kader, legt een basis neer om “alles wat bestaat”, zichtbaar en onzichtbaar, verleden, heden en toekomst te begrijpen. Zoals gezegd, is dit bij iedereen aanwezig, maar vrijwel altijd onbewust.

Metafysische Constructie

Enkele voorbeelden:

A. Ons wereldbeeld is voornamelijk onbewust aanwezig. (*Stephen Venable*)

Ons wereldbeeld is de gekleurde bril waardoor we uitleggen en interpreteren wat we horen, zien, meemaken, waardoor we ook de woorden die we gebruiken of horen betekenis geven. Simpel voorbeeld: ziekte of dromen... hoe anders ziet iemand uit het Midden Oosten, uit Afrika, of een Nederlandse arts dit...

Het uitleggen van het bestaan van iemands wereldbeeld is alsof je toestapt naar iemand die een vuile, beslagen bril opheeft, om hem te overtuigen – NIET dat hij vuile of gekleurde glazen heeft – maar dat hij überhaupt een bril op heeft!

B. Een wereldbeeld is als de kenmerken van het speelveld bij een voetbalwedstrijd. (*Tim Miller*)

Bij trainingen, tijdens een wedstrijd, of in beschouwingen over voetbal, zal nooit over de kenmerken van het speelveld en van het spel gesproken worden. Als je een voetbalteam op een basketbalveld zet gaat het echter totaal mis. Dan praat je dus niet over specifieke manieren van passen, speltactiek, opstelling, sterktes en zwaktes van posities etc. etc., maar moet je fundamentele begrip van het spel eerst kloppen.

Een juist begrip en inzicht heeft grote invloed op de manier waarop we het spel spelen.

Er kan aanstoot tegenover God in ons hart komen, als we ons geloof onbewust begrijpen en uitleggen op basis van spelregels die anders zijn dan de wedstrijd die we in dit tijdperk werkelijk spelen.

C. Vissenkomp-dilemma: (*John Harrigan*)

Een van de grootste valkuilen van het zoeken naar waarheid, naar het begrijpen van de werkelijkheid, is ons beperkte zicht. Zonder God is de mens altijd geneigd zichzelf als uitgangspunt van ons wereldbeeld te nemen. We vormen een wereldbeeld op basis van wat wijzelf waarnemen, ervaren, bedenken, beredeneren.

Maar dit is als een vis in een vissenkomp, die probeert te begrijpen wat de vissenkomp is en waarom zijn vissenkomp bestaat, en in welk grotere geheel die vissenkomp staat. Zelfs als deze vis perfect zicht had, perfecte doorkijk naar het grotere geheel van de wereld en perfect inzicht in alles wat hij ziet, dan nog is het vrijwel onmogelijk om het geheel te doorzien. Maar door de zonde zijn we als half blinde, stervende vissen, die rondzwemmen in troebel water, in een vervuilde vissenkomp. Onze menselijke wijsheid gebruiken om de werkelijkheid uit te leggen is feitelijk dwaasheid en ten diepste trots.

Onze beste kans is als Degene die de werkelijkheid gemaakt heeft, die overzicht heeft over alle dingen ons vertelt hoe we de werkelijkheid – alles wat bestaat – moeten begrijpen en ordenen. En dat heeft Hij gedaan in het Woord. Hij heeft Zijn woorden toevertrouwd aan de nakomelingen van Abraham, Isaak en Jacob. Het Hebreeuwse wereldbeeld dat de Bijbel schetst is daarom een betrouwbare bron, in tegenstelling tot het wereldbeeld van Hindoes, Boeddhisten, Grieken of Atheïsten.

Handelingen 17:24-27 De God Die de wereld gemaakt heeft en alles wat daarin is, Deze, Die een Heere van de hemel en van de aarde is, woont niet in tempels die met handen gemaakt zijn. ²⁵ Hij wordt ook door mensenhanden niet gediend alsof Hij iets nodig heeft, omdat Hij Zelf aan allen het leven, de adem en alle dingen geeft. ²⁶ En Hij maakte uit één bloed heel het menselijke geslacht om op heel de aardbodem te wonen; en Hij heeft de hun van tevoren toegemeten tijden bepaald, en de grenzen van hun woongebied, ²⁷ opdat zij de Heere zouden zoeken, of zij Hem misschien al tastend zouden mogen vinden, hoewel Hij niet ver is van ieder van ons.

D. God(de)loze wereldbeelden: Vluchten voor verantwoordelijkheid en rekenschap.

De verschillende wereldbeelden die we in de geschiedenis van onze wereld kennen, komen feitelijk altijd voort uit onze eigen mening over alle dingen, of – niet zelden – uit demonische bron. De mens is geneigd om andere wereldbeelden dan die God schetst te omarmen, omdat we van het oordeel willen wegluchten. We willen geen rekenschap geven aan Degene die alles gemaakt heeft.

Romeinen 1:18-32 ²¹ Want zij hebben, hoewel zij God kennen, Hem niet als God verheerlijkt of gedankt, maar zij zijn verdwaasd in hun overwegingen en hun onverstandig hart is verduisterd. ²² Terwijl zij zich uitgaven voor wijzen, zijn zij dwaas geworden... ²⁵ Zij hebben de waarheid van God vervangen door de leugen, en het schepsel vereerd en gediend boven de Schepper, Die te prijzen is tot in eeuwigheid. Amen.

1 Korinthe 1:19-21 Want er staat geschreven: Ik zal de wijsheid van de wijzen verloren doen gaan en het verstand van de verstandigen zal Ik tenietdoen. ²⁰ Waar is de wijze? Waar de schriftgeleerde? Waar de redetwister van deze wereld? Heeft God niet de wijsheid van deze wereld dwaas gemaakt? ²¹ Want omdat, in de wijsheid van God, de wereld door haar wijsheid God niet heeft leren kennen, heeft het God behaagd door de dwaasheid van de prediking zalig te maken hen die geloven.

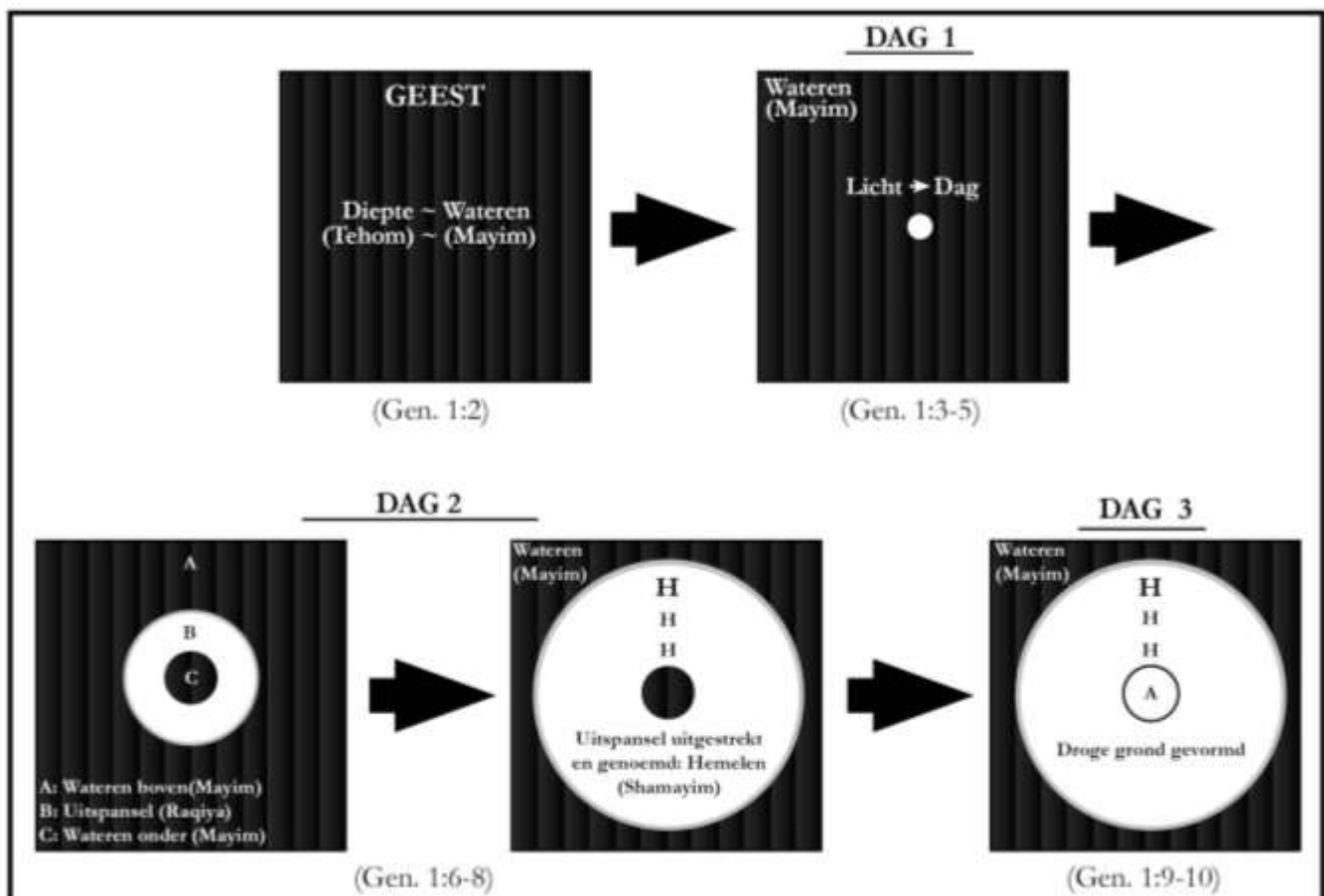
III. BIJBELS WERELDBEELD

A. Hemelen en aarde als één geheel en geheel goed.

Genesis 1:1-2:3 In het begin schiep God de hemelen en de aarde... ³¹ En God zag alles wat Hij gemaakt had, en zie, het was zeer goed. Toen was het avond geweest en het was morgen geweest: de zesde dag. ^{2:1} Zo zijn de hemelen en de aarde voltooid, en heel hun legermacht...

B. Het Uitspansel in de wateren

Genesis 1:1-8 In het begin schiep God de hemelen (Hb. *Shamayim*) en de aarde. ² De aarde nu was woest en leeg, en duisternis lag over de watervloed (Hb. *Tehom*); en de Geest van God zweefde boven de wateren (Hb. *Mayim*). ³ En God zei: Laat er licht zijn! En er was licht. ⁴ En God zag het licht dat het goed was; en God maakte scheiding tussen het licht en de duisternis... ⁶ En God zei: Laat er een uitspansel (Hb. *Raqiya*) zijn in het midden van de wateren, en laat dat scheiding maken tussen wateren en wateren! ⁷ En God maakte dat uitspansel en maakte scheiding tussen het water dat onder het uitspansel is, en het water dat boven het uitspansel is. En het was zo. ⁸ En God noemde het uitspansel hemelen (*Shamayim*)...

Psalm 104:1-5 Loof de HEERE, mijn ziel. HEERE, mijn God, U bent zeer groot, U bent met majesteit en glorie bekleed. ² Hij hult Zich in het licht als in een mantel, Hij spant de hemelen uit als een tentkleed. ³ Hij maakt de zoldering van Zijn hemelzalen in de wateren, maakt van de wolken Zijn wagen, wandelt op de vleugels van de wind. ⁴ Hij maakt Zijn engelen tot hulpvaardige geesten, Zijn dienaren tot vlammend vuur. ⁵ Hij heeft de aarde gegrondvest op zijn fundamenten, die zal voor eeuwig en altijd niet wankelen.

Jesaja 40:21-22 Weet u het niet? Hoort u het niet? Is het u vanaf het begin niet bekendgemaakt? Hebt u niet gelet op de fundamenten van de aarde? ²² Hij is het Die zetelt boven de omtrek van de aarde, waarvan de bewoners als sprinkhanen zijn. Hij is het Die de hemelen uitspant als een dunne doek en uitspreidt als een tent om in te wonen.

Jesaja 42:5 Zo zegt God, de HEERE, Die de hemelen heeft geschapen en hen heeft uitgespannen, Die de aarde heeft uitgespreid en wat daarop uitspruit, Die de adem geeft aan het volk dat daarop is, en de geest aan hen die daarop wandelen...

(Vgl. Ps. 148:1-6)

C. Kenmerken van de hemelen volgens de Bijbel

1. De hemelen zijn Meervoudig in verbinding met elkaar

Genesis 1:1 In het begin schiep God de hemelen (*Shamayim*) en de aarde

Genesis 1:20 En God zei: Laat het water wemelen van wemelende levende wezens; en laten er vogels boven de aarde vliegen, langs (*lett. aan het aangezicht van*) het uitspansel van de hemelen!

Efeze 2:2 ... de wil van de aanvoerder van de macht in de lucht, van de geest die nu werkzaam is in de kinderen van de ongehoorzaamheid

Jesaja 24:21-23 Op die dag zal het gebeuren dat de HEERE de legermacht van de hoogte in de hoogte en de koningen van de aardbodem op de aardbodem zal straffen. ²² Zij zullen verzameld worden als gevangenen in een kerker, zij zullen opgesloten worden in een gevangenis, maar na vele dagen zal er weer naar hen omgezien worden. ²³ De volle maan zal rood worden van schaamte, de gloeiende zon zal beschaamd worden, als de HEERE van de legermachten zal regeren op de berg Sion, en in Jeruzalem; en voor Zijn oudsten zal er heerlijkheid zijn.

Efeze 6:11-12 Bekleed u met de hele wapenrusting van God, opdat u stand kunt houden tegen de listige verleidingen van de duivel. ¹² Want wij hebben de strijd niet tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de wereldbeheersers van de duisternis van dit tijdperk, tegen de geestelijke machten van het kwaad in de hemelse gewesten.

Kolossenzen 1:16-17 Want door Hem zijn alle dingen geschapen die in de hemelen en die op de aarde zijn, die zichtbaar en die onzichtbaar zijn: tronen, heerschappijen, overheden of machten; alle dingen zijn door Hem en voor Hem geschapen. ¹⁷ En Hij is vóór alle dingen, en alle dingen bestaan tezamen door Hem.

Mattheüs 6:9 Bidt u dan zo: Onze Vader, Die in de hemelen zijt. Uw Naam worde geheiligd...

2. De hemelen bevinden zich boven de aarde

Deuteronomium 4:39 Daarom moet u heden weten en ter harte nemen dat de HEERE God is, boven in de hemelen en beneden op de aarde, niemand anders!

Jozua 2:11 Toen wij dat hoorden, smolt ons hart weg van angst, en vanwege u bestaat er geen moed meer in iemand, want de HEERE, uw God, is een God boven in de hemelen en beneden op de aarde.

Hand. 1:9-11 En nadat Hij dit gezegd had, werd Hij opgenomen terwijl zij het zagen, en een wolk onttrok Hem aan hun ogen. ¹⁰ En toen zij, terwijl Hij van hen wegging, hun ogen naar de hemel gericht hielden, zie, twee mannen stonden bij hen in witte kleding, ¹¹ die ook zeiden: Galilese mannen, waarom staat u omhoog te kijken naar de hemel? Deze Jezus, Die van u opgenomen is naar de hemel, zal op dezelfde wijze terugkomen als u Hem naar de hemel hebt zien gaan.

(Vgl. Gen. 6:17; 7:19; 11:4; 28:12; Deut. 4:40; 11:21; 30:12; 1 Kon. 8:22-23, 27; 2 Chr. 7:1; Ps. 50:4; 85:11; 113:6; Jes. 14:12; 24:21; 44:23; 51:6; Jer. 10:11; Matt. 3:16; 28:2; Joh. 1:51; 3:13; 6:33,38,50-51,58; Hand. 7:55-56; 10:11-16; Ef. 4:9-10; 1 Thess. 4:16; Openb. 12:10-13)

3. De hemelen zijn fysiek en materieel

Jesaja 6:1-7 In het jaar dat koning Uzzia stierf, zag ik de Heere zitten op een hoge en verheven troon, en de zomen van Zijn gewaad vulden de tempel. ² Serafs stonden boven Hem. Ieder had zes vleugels: met twee bedekte ieder zijn gezicht, met twee bedekte hij zijn voeten, en met twee vloog hij. ³ De een riep tot de ander: Heilig, heilig, heilig is de HEERE van de legermachten; heel de aarde is vol van Zijn heerlijkheid! ⁴ De deurpinnen in de drempels schudden door de stem van hem die riep, en het huis vulde zich met rook.... ⁶ Maar een van de serafs vloog naar mij toe, en hij had een gloeiende kool in zijn hand, die hij met een tang van het altaar had genomen. ⁷ Daarmee raakte hij mijn mond aan en zei: Zie, deze heeft uw lippen aangeraakt. Zo is uw misdaad van u geweken en uw zonde verzoend.

Daniël 7:9-10 Ik keek toe totdat er tronen werden geplaatst, en de Oude van dagen Zich neerzette. Zijn gewaad was wit als de sneeuw en het haar van Zijn hoofd als zuivere wol. Zijn troon bestond uit vuurvlammen en de wielen ervan waren laaiend vuur. ¹⁰ Een rivier van vuur stroomde en ging voor Zijn aangezicht uit. Duizendmaal duizenden dienden Hem en tienduizendmaal tienduizenden stonden voor Zijn aangezicht. Het gerechtshof hield zitting en de boeken werden geopend.

2 Korinthe 12:2-4 Ik ken een mens in Christus, veertien jaar is het geleden – of het in het lichaam gebeurde, weet ik niet; of buiten het lichaam, weet ik niet; God weet het – dat zo iemand tot in de derde hemel werd opgenomen. ³ En ik weet van deze mens – of het in het lichaam of buiten het lichaam gebeurde, weet ik niet; God weet het – ⁴ dat hij werd opgenomen in het paradijs en onuitsprekelijke woorden heeft gehoord, die het een mens niet is geoorloofd uit te spreken.

Openbaring 8:1-3 En toen het Lam het zevende zegel geopend had, kwam er een stilte in de hemel van ongeveer een halfuur. ² En ik zag de zeven engelen die vóór God stonden en aan hen werden zeven bazuinen gegeven. ³ En er kwam een andere engel, die met een gouden wierookvat bij het altaar ging staan. Aan hem werd veel reukwerk gegeven, opdat hij dat samen met de gebeden van alle heiligen op het gouden altaar vóór de troon zou leggen.

(Ex. 24:9-10; 1 Kon. 22:19-22; Ex. 1 en 10; Handelingen 7:55-56; Openb. 4 en 5; 11:19; 15:5-8)

4. De hemelen bestaan binnen de tijd

Genesis 1:1 In het begin schiep God de hemelen en de aarde.

Openbaring 8:1-3 En toen het Lam het zevende zegel geopend had, kwam er een stilte in de hemel van ongeveer een halfuur.

Hebreeën 10-12-13 maar deze Priester is, nadat Hij één slachtoffer voor de zonden geofferd had, tot in eeuwigheid gezeten aan de rechterhand van God. ¹³ Verder wacht Hij op het tijdstip dat Zijn vijanden tot een voetbank voor Zijn voeten gemaakt worden.

D. God woont in Zijn schepping

Jesaja 40:22 Hij is het Die zetelt boven de omtrek van de aarde, waarvan de bewoners als sprinkhanen zijn. Hij is het Die de hemelen uitspant als een dunne doek en uitspreidt als een tent om in te wonen.

Deuteronomium 26:15 Zie neer uit Uw heilige woning, uit de hemelen, en zegen Uw volk Israël...

1 Koningen 8:30 Luister dan naar de smeebede van Uw dienaar en Uw volk Israël, die zij op deze plaats zullen bidden. En U, luister in Uw woonplaats, in de hemelen, ja luister, en vergeef.

Mattheüs 6:9 Bidt u dan zo: Onze Vader, Die in de hemelen zijt. Uw Naam worde geheiligd.

1. De Hoogste hemel

Deuteronomium 10:14-15 Zie, van de HEERE, uw God, zijn de hemelen, ja, de allerhoogste hemel, (*lett. hemel der hemelen*) de aarde en alles wat erop is. ¹⁵ Maar alleen voor uw vaders heeft de HEERE liefde opgevat om hen lief te hebben, en Hij heeft hun nageslacht na hen, u, uit al de volken verkozen, zoals het heden ten dage nog is.

1 Koningen 8:27 Maar zou God werkelijk op de aarde wonen? Zie, de hemelen, ja, de allerhoogste hemel, kan U niet bevatten, hoeveel te min dit huis dat ik gebouwd heb!

2 Korinthe 12:2-4 Ik ken een mens in Christus, veertien jaar is het geleden – of het in het lichaam gebeurde, weet ik niet; of buiten het lichaam, weet ik niet; God weet het – dat zo iemand tot in de derde hemel werd opgenomen...

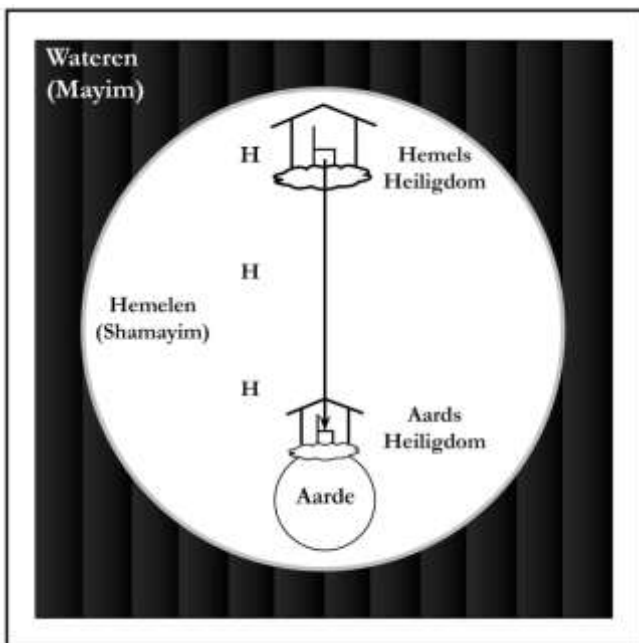
(Vgl. 2 Kron. 2:6, 6:18; Neh. 9:6; Ps. 148:4)

2. De Hemelse tempel

Psalms 11:4 De HEERE is in Zijn heilig paleis, de troon van de HEERE staat in de hemelen; Zijn ogen doorzien, Zijn blikken beproeven de mensenkinderen.

Micha 1:2-3 Luister, volken, allemaal! Sla er acht op, aarde, met al wat u bevat! En laat de Heere HEERE Getuige tegen u zijn, de Heere, uit Zijn heilige tempel. ³ Want zie, de HEERE komt uit Zijn woonplaats, Hij daalt af en treedt op de hoogten van de aarde.

(Vgl. Ps. 28:2, 29:9; 96:6; Jes. 6:11; Hab. 2:20; Joh 2:7; Hebr. 8:2, 9:24; Openb. 11:19, 15:5-8)

3. De Troon van God in de hemelen

Hebreeën 8:1-5 De hoofdzaak nu van de dingen waarover wij spreken, is dit: Zo'n Hogepriester hebben wij, Eén Die Zich heeft gezet aan de rechterhand van de troon van de Majesteit in de hemelen.

Psalm 103:14-19 De HEERE heeft Zijn troon in de hemelen gevestigd, Zijn Koninkrijk heerst over alles.

Jesaja 66:1 Zo zegt de HEERE: De hemelen zijn Mijn troon en de aarde de voetbank van Mijn voeten. Waar zou dan het huis zijn dat u voor Mij zou willen bouwen en waar de plaats van Mijn rust?

(Vgl. 1 Kon. 22:19; 2 Kon. 19:15; Ps. 2:4, 103:19, 113:5, 123:1; Jes. 6:1, 40:22, 63:15, 66:1; Jer. 17:12; Ez. 1:26-28, 10:1; Dan. 7:9; Openb. 4:2-11, 20:11)

E. Soevereiniteit van God – het universele Koninkrijk van God.

Psalm 145:9-13 De HEERE is voor allen goed, Zijn barmhartigheid rust op al Zijn werken. ¹⁰ Al Uw werken zullen U loven, HEERE; Uw gunstelingen zullen U danken. ¹¹ Zij zullen de heerlijkheid van Uw Koninkrijk in herinnering roepen en van Uw macht spreken, ¹² om de mensenkinderen Zijn machtige daden bekend te maken, de glorierijke heerlijkheid van Zijn Koninkrijk. ¹³ Uw Koninkrijk is een Koninkrijk van alle eeuwen, Uw heerschappij omvat alle generaties.

Daniël 2:20-22 Daniël nam het woord en zei: De Naam van God zij geloofd van eeuwigheid tot in eeuwigheid, want van Hem is de wijsheid en de kracht. ²¹ Hij verandert de tijden en tijdstippen, Hij zet koningen af en stelt koningen aan, Hij geeft de wijsheid aan wijzen, de kennis aan wie verstand hebben. ²² Hij openbaart diepe en verborgen dingen, Hij weet wat in het duister is, want het licht woont bij Hem.

Jesaja 66:1 Zo zegt de HEERE: De hemelen zijn Mijn troon en de aarde de voetbank van Mijn voeten. Waar zou dan het huis zijn dat u voor Mij zou willen bouwen en waar de plaats van Mijn rust?

Romeinen 3:25 Hem heeft God openlijk aangewezen als middel tot verzoening, door het geloof in Zijn bloed. Dit was om Zijn rechtvaardigheid te bewijzen vanwege het voorbijgaan aan de zonden die eertijds hadden plaatsgevonden onder de verdraagzaamheid van God.

IV. HET WESTERSE WERELDBEELD – HELLENISME

Griekse filosofie vormt de diep gewortelde basis van ons westerse wereldbeeld én van ons westerse christendom. Ik kan zoals gezegd, hier niet meer doen dan de hele basale lijnen schetsen.

“Plato is met Aristoteles de grootste filosoof van de Oudheid. Zijn dialogen, waarin Socrates een prominente rol speelt, behoren tot het hoogtepunt van de westerse filosofie.” (www.filosofie.nl/plato)

De 20^e-eeuwse westerse filosoof Alfred North Whitehead zei: *“De geschiedenis van de Westerse filosofie is, per slot van rekening, niet meer dan een aantal voetnoten bij Plato's filosofie.”* (Alfred North Whitehead · Wijsheden.net)

“De culturen van het Westen zijn diep gevormd door de Grieks-Romeinse wereld waaruit ze opkwamen. Ze zijn meer gevormd door Griekse dan door Hebreeuwse of Indische filosofieën en meer door de ideeën over wet en sociale orde van de Romeinen dan die van de Chinese Confucius.” (Paul Hiebert, *Transforming Worldviews*, 14)

A. Geschiedenis van Griekse filosofie – Hellenisme

Socrates (± 469 - ±399 v Chr.)

Aristoteles (384 – 322 v. Chr.)

Plato (427 – 347 v Chr.)

Alexander de Grote (356 – 323 v. Chr.)

Het was 400 jaar voor Jezus bediening in Israël, kort nadat Maleachi als laatste profeet Israël gediend had. Het Perzische rijk strekte zich uit van wat nu Turkije tot aan India is. Ondertussen was er in de stadsstaten van de Griekse eilanden relatief veel welvaart en relatief veel vrijheid voor mensen om te studeren en te discussiëren. In die context ontwikkelde een kleine groep filosofen een totaal nieuw wereldbeeld. De eerste bekende naam was Socrates. We kennen Socrates eigenlijk alleen omdat hij de hoofdpersoon is in veel van Plato's werken. Hieruit blijkt dat Socrates de bron was van veel ideeën die in Plato's werken te vinden zijn. Van Socrates werd getuigd dat hij een “daimonion” had, een stem die hem regelmatig input gaf.

Nadat Socrates ter dood veroordeeld was vanwege “goddeloosheid” en “het bederven van de jeugd”, stichtte Plato op een stuk land net buiten Athene een filosofische school, de Academie. Daar werden onder andere de dialogen – de geschriften van Plato bediscussieerd.

Een aantal gebeurtenissen na zijn leven zorgden dat zijn ideeën zich als een enorme explosie over de wereld verspreidden. Een van Plato's leerlingen was de filosoof Aristoteles, die zo'n 20 jaar onder het onderwijs van Plato leerde. Een paar jaar na het sterven van Plato, werd Aristoteles aangenomen als privéleraar van een jonge Macedonische prins genaamd Alexander.

Een paar jaar later werd de jonge Alexander koning van Macedonië. We kennen hem als Alexander de Grote, die in 10 jaar tijd een nog groter rijk veroverde dan de Perzen, en een gebied van Europa tot India en Noord-Afrika onder zijn heerschappij bracht.

Alexander was er diep van overtuigd dat het Hellenisme de oplossing, de redding was voor de problemen in de wereld, en maakte het tot zijn levensmissie om dit wereldbeeld te verspreiden. Dit was de drijvende factor die hem motiveerde om door militaire verovering het Griekse wereldbeeld te verspreiden.

Om dat door te voeren stichtte Alexander verschillende steden die hij, heel nederig, Alexandrië noemde en waarin hij bibliotheken en universiteiten vestigde. De bekendste daarvan is Alexandrië in Egypte, waarvan de bibliotheek in de oudheid één van de 7 wereldwonderen was. Alexandrië, aan de delta van de Nijl, werd het centrum van Grieks denken, van waaruit het Hellenisme, zoals dat ook genoemd werd, zich krachtig over de wereld verspreidde.

- Uit Daniël 10 weten we dat achter de wisseling van het Perzische rijk naar het Griekse rijk, en daarmee van het Hellenisme, een demonische macht stond.

Daniël 10:20-21 Toen zei hij: Weet u waarom ik naar u toe ben gekomen? Nu zal ik terugkeren om tegen de vorst van Perzië te strijden. En zodra ik vertrokken ben, zie, dan zal de vorst van Griekenland komen. ²¹ Ik zal u echter vertellen wat is opgetekend in het boek van de waarheid – al maakt niet één zich met mij sterk tegen hen, behalve uw vorst Michaël.

Het Hellenistische denken verspreidde zich onder het Romeinse rijk ook in Europa.

B. Wereldbeeld van Plato: Metafysisch Dualisme

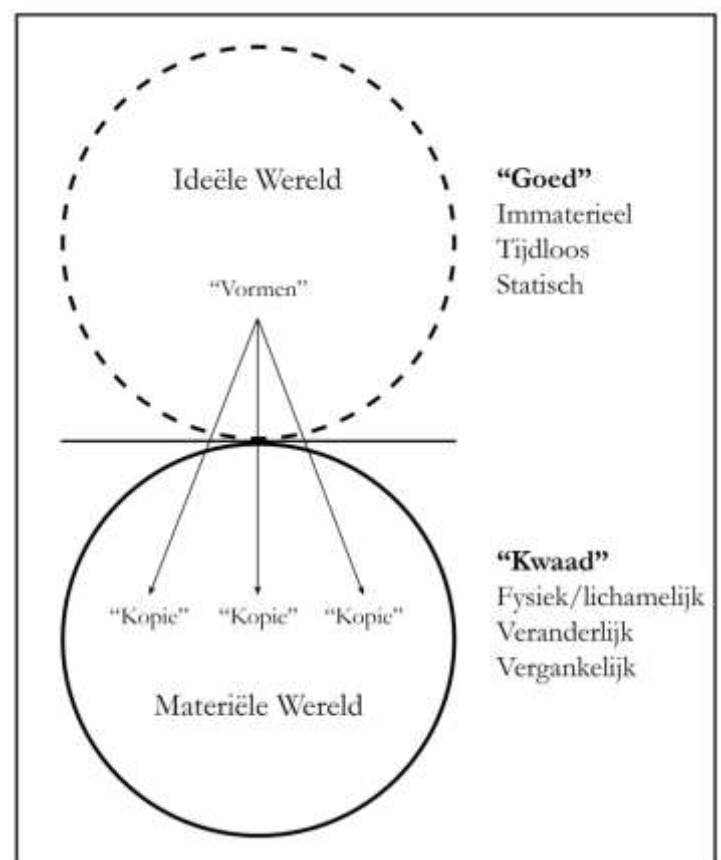
Als christenen tegenwoordig spreken over Grieks denken tegenover Hebreeuws denken, dan gaat het meestal vooral om de benadering van wijsheid, van kennis. Plato en de Griekse filosofie die hij naliet, staan inderdaad bekend om hun manier van redeneren. De rede, logica en kennis staan centraal in hun benadering. Het gaat dan om een manier van dialoog hebben, waarbij er voortdurend dieper doorgevraagd wordt om diepere kennis te krijgen. Deze manier van gesprek voeren staat dan ook bekend als de Socratische methode.

Maar Plato had een nog veel diepere invloed op het westerse denken. Hij creëerde namelijk een wereldbeeld, een uitleg van “alles wat bestaat” wat bekend staat als het Metafysisch Dualisme.

Plato was ervan overtuigd – en overtuigde de hele Griekse wereld tot op heden ervan – dat de werkelijkheid bestaat uit twee absoluut van elkaar gescheiden werelden of sferen, namelijk de Ideële Wereld van “Vormen” en de Materiële Wereld van “Kopieën”. Hij stelde dat alles wat we waarnemen, alles in de fysieke wereld, hun oorsprong hebben in een immateriële wereld waar alle dingen hun volmaakte origineel hebben. Deze originelen worden ook wel Idealen, of Universalia genoemd. In die Ideële Wereld bestaat bijvoorbeeld de perfecte “bloemheid” en het volmaakte “stoel-zijn”. Maar ook ethische begrippen als gerechtigheid, vrede, liefde bestaan in volmaaktheid in die Ideële Wereld.

Deze Ideële Wereld moest volgens Plato immaterieel, statisch, onveranderlijk en tijdloos zijn, omdat, volgens zijn waarneming, alles wat wel materieel en veranderlijk is, altijd beperkt en beschadigd is. Die wereld is niet door waarneming te ontdekken, maar kan door mensen ontdekt worden door kennis, door te leren. De menselijke ziel heeft volgens Plato zijn oorsprong ook in de Ideële Wereld, waardoor de mens de unieke mogelijkheid heeft om los te komen van de materiële wereld.

De andere wereld is volgens Plato de Materiële Wereld. Volgens zijn wereldbeeld is alles wat fysiek is altijd een corrupte, beschadigde kopie van de perfecte vorm in de Ideële Wereld. Alles wat geobserveerd kan worden is fysiek en materieel en daarmee onvermijdelijk onvolmaakt en slecht.

Aristoteles – en daarmee was hij het oneens met Plato – geloofde niet dat de Ideële Wereld er echt was... niemand had die immers ook gezien. Volgens hem zat de volmaakte vorm binnenin elke kopie. Aristoteles geloofde heilig in empirisch onderzoek (dus op basis van testen en waarnemingen) en legde daarmee de basis voor moderne wetenschap, maar ook voor het Materialisme, waarbij de werkelijkheid alleen maar uit de zichtbare, door de mens waarneembare en meetbare kosmos bestaan kan.

C. Renaissance – Verlichting – Materialisme

De Renaissance = “de wedergeboorte”... van de Oude Grieken, van de Grieks Romeinse cultuur en filosofie, in het bijzonder van Aristoteles.

Verlichting: “Ik denk dus ik besta”. De vurige omarming van Aristoteles benadering dat alleen de Materiële Wereld bestaat, en de menselijke rede het centrum vormt van alle waarheid. Religie werd beschouwd als de grootste vijand van de mens, terwijl geloof in de natuur en in menselijke vooruitgang het fundament vormden van het westerse denken. Het moderne humanisme heeft hier zijn wortels.

Het heersende wereldbeeld in het Westen is het Materialisme, wat feitelijk nog steeds, hoeveel details er ook gewijzigd zijn, in grote lijnen de correcties van Aristoteles op Plato volgt. De diepere basisprincipes waarop onze universiteiten (academies) in het westen gestoeld zijn, zijn doordrenkt van een Materialistisch wereldbeeld.

V. HOE HET CHRISTENDOM PLATO OMARMDE

A. Vroege strijd met het Jodendom – het proces van afsnijding van de Joodse wortels van het Evangelie.

We weten vast allemaal dat veel Joden Jezus niet aannamen in de eerste eeuw. Er was voor de eerste gelovigen, die overigens zelf voornamelijk Joden waren, veel vervolging van de kant van het Jodendom, denk aan Paulus voor hij Jezus ontmoette op de weg naar Damascus.

Romeinen 11:25-28 ...dat er voor een deel verharding over Israël is gekomen... ²⁸ Zij zijn weliswaar wat het Evangelie betreft vijanden vanwege u, maar wat de verkiezing betreft geliefden vanwege de vaders.

Toen de Joden, ook vanwege de opstanden in 70 na Christus en rond 135 na Christus ook nog eens politiek in een negatief daglicht kwamen, verwijderde de Kerk onder de heidenvolken zich nog meer van haar Joodse wortels en wilden de meeste christenen zeker niet met Joden geassocieerd worden. Er was dus een trend van ont-Joodsing van het christendom aan de gang.

B. Alexandrijnse school: Clemens en Origenes

Zoals gezegd was Alexandrië in Egypte al rond 200 v. Chr. hét intellectuele centrum van Hellenisme, van waaruit wetenschappers en leiders over de hele toenmalige wereld uitzwermden. Deze stad had de meest gerenommeerde scholen waar het Griekse denken de norm van wijsheid was en de focus van training was.

In de tweede eeuw na Christus begon de stad Alexandrië ook grote invloed uit te oefenen over het Lichaam van Christus. Het basis van Hellenisering van het Westerse Christendom begon in Alexandrië toen eerst Clemens (ca. 150-211) en later Origenes (ca. 182-251) een school oprichtten met het expliciete doel om het Christelijk geloof en Griekse filosofie bij elkaar te brengen.

“Voor de komst van de Heer was filosofie voor de Grieken nodig voor gerechtigheid. En nu wordt het behulpzaam voor vroomheid, als een soort voorbereidende training voor hen die door het te tonen het geloof bereiken. “Want uw voet”, zo staat er, “zal niet struikelen als je vasthoudt aan het goede”, of dat volgens de Voorzienigheid nu behoort aan de Grieken of aan ons. Want God is de bron van alle goede dingen, maar van sommige in het bijzonder zoals het Oude en Nieuwe Testament, maar ook bijgevolg van andere dingen, zoals filosofie. Misschien is ook filosofie aan de Grieken direct en in het bijzonder gegeven, tot de Heer ook de Grieken zou roepen. Want dit was de leermeester om de Hellenistische geest tot Christus brengen, zoals ook de Wet de Hebreeën deed. Filosofie was dus een voorbereiding, de weg bereidend voor hem die volmaakt is geworden in Christus.” (Clemens van Alexandrië, Stromata Bk 1, H 5)

Ze bouwden hierbij door op een weg die al in de tijd van Jezus was ingeslagen door een Jood genaamd Philo, die de eerste was die de verhalen en profetieën van de Bijbel als allegorieën uitlegde. De verhalen uit het oude testament, zoals de schepping en de zondvloed zijn dan een soort gelijkenissen, en hebben geen feitelijke waarde. Hij volgde daarmee de moderne trend in Alexandrië om alle wereldbeelden van voor de Grieken als mythologie af te doen en er alleen nog maar allegorische betekenis aan te geven.

Het grootste effect dat deze Alexandrijnse School van Clemens en Origenes had, was de allegorische of “geestelijke” uitleg van de Schriften. Origenes noemde de letterlijke uitleg van de Schriften “vleselijk”, terwijl de allegorische uitleg “geestelijk” was.

C. Augustinus van Hippo

In 386 werd een jonge filosoof genaamd Augustinus christen. Augustinus, zelf diep geschoold in verschillende varianten van het Platonisme, werd sterk beïnvloed door de werken van Origenes. Augustinus werd de “vader” van alle moderne theologische stromingen binnen de Kerk. Hij is voor zowel de Katholieke en de Anglicaanse als de Protestantse denominaties een geweldig belangrijke theoloog. Het onderliggende wereldbeeld en de allegorische uitleg van de Schrift van Augustinus is in alle stromingen geaccepteerd, hoewel er op details en specifieke punten grote verschillen zijn.

“In zijn streven naar verzoening tussen religie en filosofie ‘verchristelijkte’ Augustinus als het ware het denken van [Plato](#), door middel van een creatieve herinterpretatie. Hij richtte zich hierbij op het dualisme van Plato, waarin onderscheid werd gemaakt tussen een tastbare werkelijkheid en een onzichtbare wereld van ‘eeuwige ideeën’. Augustinus beweerde dat Plato’s ideeën simpelweg hetzelfde waren als Gods gedachten.”
(IsGeschiedenis.nl).

D. Christelijke respons op Verlichting

Zoals al eerder kort genoemd, kwam in de 17^e eeuw de Verlichting als denkstroom krachtig op. Een van de oorzaken van deze stroming was de verschrikkelijke 30-jarige oorlog waaronder Europa leed tussen 1618 en 1648. Deze oorlog was feitelijk de eerste wereldoorlog, waarbij Katholieke partijen streden tegen Protestante partijen.

De Verlichting als filosofische stroming had als een van haar nadrukkelijke doelen om Europa te bevrijden van de invloed van religie. Toen deze stroming Aristoteles’ tradities propageerden, antwoordden christelijke wetenschappers, filosofen en theologen deze aanval met een verdediging van Plato als wereldbeeld.

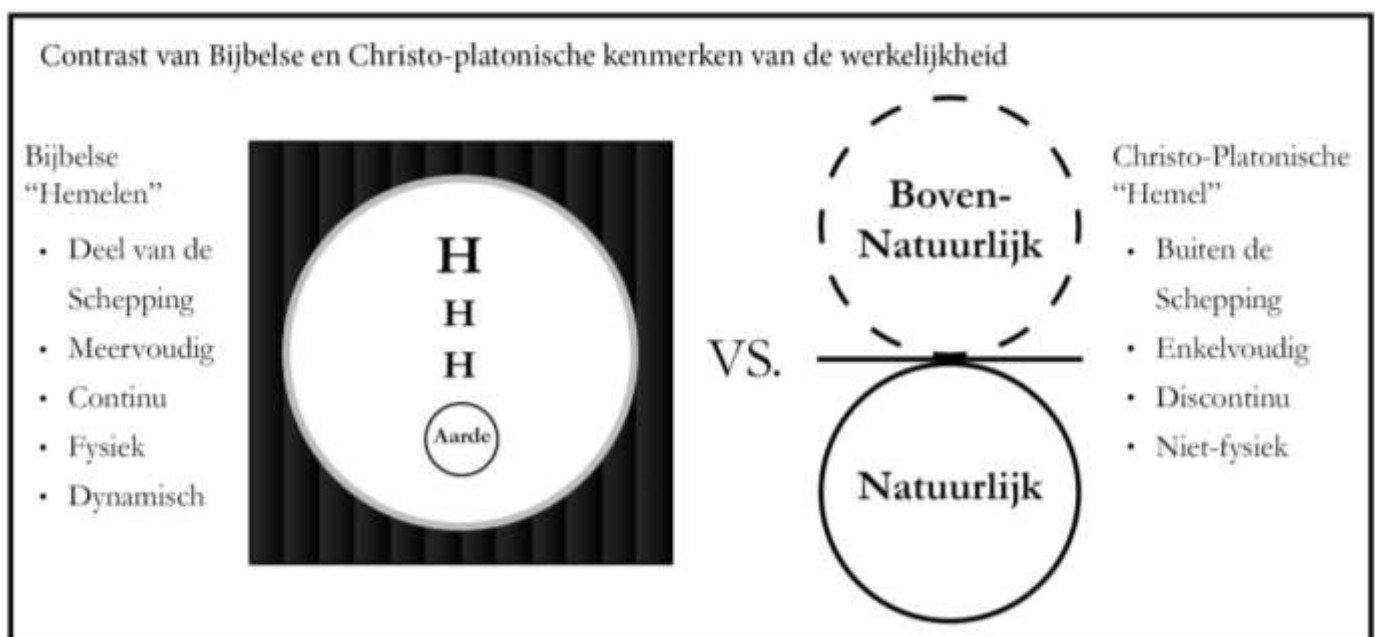
E. “Christo-Platonisme”

“Alle Christelijke theologie is, in elk geval in een bepaalde mate, afgeleid van Griekse filosofie, in het bijzonder van Platonisme, maar sommige christelijke denkers vallen in bijzonder nadrukkelijk onder Platonische invloed en verdienen terecht de titel Christelijke Platonisten.” (D.N. Freeman, The Anchor Bible Dictionary)

Praktisch gezien begint de invloed van Platonisme of westerse theologie in het boek Genesis. Genesis 1 wordt geïnterpreteerd als de schepping van de twee werelden van Plato, één materieel, natuurlijk, waarneembaar, de ander immaterieel, bovennatuurlijk, bestaand uit geest.

Platonische of gnostische ideeën over het begin, voeden ook een gnostische leer over het einde, wat automatisch een gnostische benadering van verlossing tot gevolg heeft.

Ons westerse christelijke wereldbeeld verdeelt de werkelijkheid, “alle dingen”, in natuurlijk en bovennatuurlijk, waarbij het bovennatuurlijke de wenselijke eindbestemming is.

F. Rooms – Reformatie – Revivals

De theologie die de norm werd onder Augustinus, terwijl het christendom een politiek middel en staatsgodsdienst werd in het Romeinse rijk, heeft al 1700 jaar stand gehouden. Toen Luther, Calvijn en Zwingli de reformatie in gang zetten, was het in hun eigen ogen nadrukkelijk een Augustijnse reformatie. De vernieuwingsbewegingen van de laatste 120 jaar die sindsdien hebben plaatsgevonden, zoals de Pinksterbeweging, hebben wel specifieke veranderingen op bepaalde onderwerpen gebracht, maar het onderliggende wereldbeeld nooit veranderd.

G. Heidens Christendom – Zuid Amerika – Afrika... en de Westerse wereld.

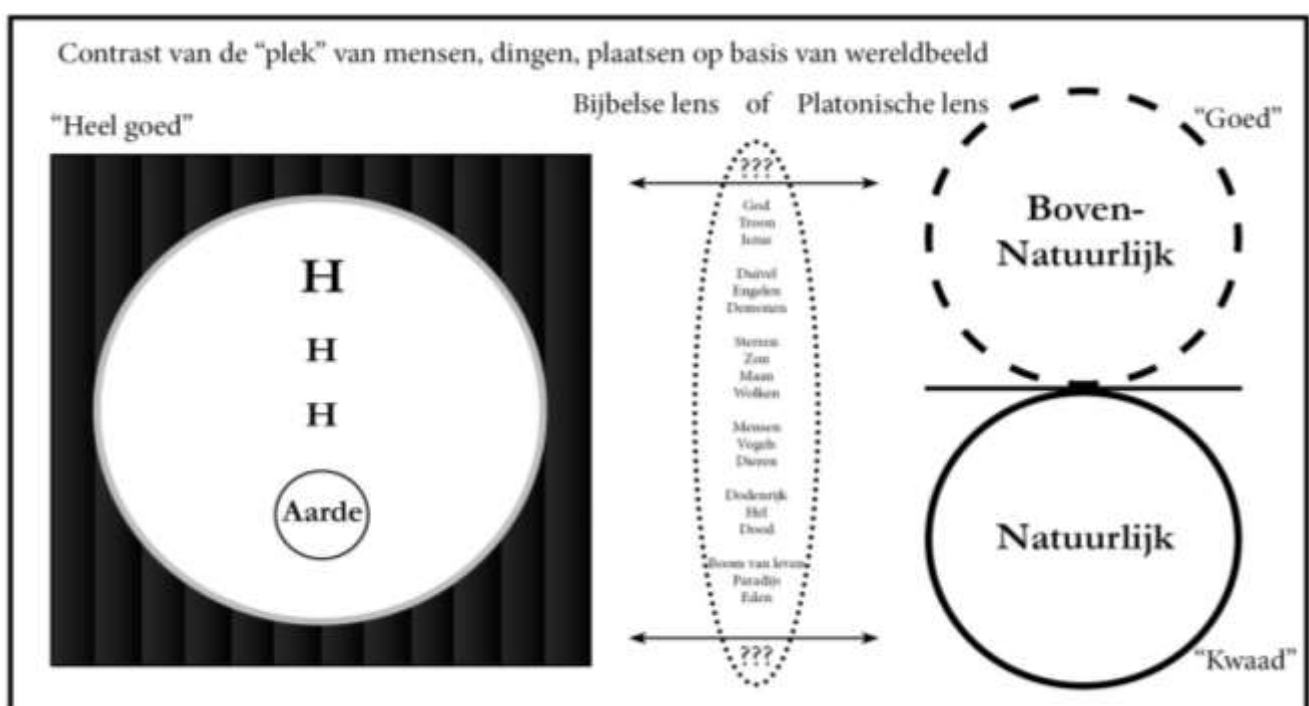
In Zuid-Amerika, zien we vaak allerlei christelijke vormen, denk aan het reusachtige Christusbeeld in Rio de Janeiro en is de bevolking grotendeels Katholiek. Toch is het niet meer dan een christelijk vorm over hun oude heidense wereldbeeld.

In veel delen van Afrika is het normaal dat christenen ook allerlei geesten tevreden proberen te houden. Achter een kerk altaren aantreffen voor lokale geesten is geen uitzondering. In Haïti is er veel sprake van Voodoo onder christenen. Al deze vormen van christendom hebben wel de woorden en gebruiken van het christelijk geloof overgenomen, maar hebben niet werkelijk afstand gedaan van hun oude onbijbelse geloofssystemen en wereldbeelden.

Veel van de Kerk in het Westen is in de omstandigheid die vergelijkbaar met die van de kerk in Afrika of in Zuid-Amerika, ook al realiseren we ons dat nauwelijks.

H. Twee tegenstrijdige wereldbeelden – tegenstrijdige theologie

Als het wereldbeeld waarvan je uitgaat afwijkt van Gods Woord, dan zal ook je theologie, je “kennis van God” afwijken van de waarheid. De grootste conflicten, zelfs zonder in te gaan op de theologische consequenties, gaan over twee fundamentele aspecten van bovenstaand verhaal: Ten eerste, waar bevindt God zich in het “totaal van alle dingen” - ons wereldbeeld dus. En ten tweede, is de plaats waar God woont **echt** of is het alleen maar een idee. Staat er een echte fysieke troon, in een echte fysieke troonzaal in een echt fysiek heiligdom in de hoogste hemel, binnen de schepping van Genesis 1? Betekent onzichtbaar voor ons, dat het alleen maar “geest”, dus immaterieel is? Deze vragen hebben invloed op vele onderliggende aspecten.

VI. GODS TROUW EN BEHOUD VAN WAARHEID

- Herleving van de letterlijke interpretatie van de profetieën in het Oude Testament aangaande Israël in de 19^e eeuw (Plymouth Brethren).
- Stichting van de staat Israël en terugkeer van Joden naar het land wat God aan Abraham, Isaak en Jakob beloofde, voor de ogen van de hele wereld.
- Archeologische vondsten (met name de boekrollen van Qumran tussen 1947 en 1965). Krachtige schijnwerper op het wereldbeeld en geloof van het 2^e tempel-Jodendom, de tijd waarin Jezus kwam en het Nieuwe Testament geschreven werd.
- Toenemende aanwakking van de Heilige Geest om bewust te zijn van de terugkomst van Jezus en de Eindtijd. Daarmee gepaard gaand, een gestage terugkeer naar “Historisch Pre-Millennialisme” (onbetwiste eindtijd-verwachting van Kerkvaders in de eerste 200 jaar christelijke gemeente)
- De “Joodse Wortels” beweging, waarbij het besef dat Jezus en de vroege christelijke gemeente volledig en diep Joods waren grote impact hebben.

VII. GEESTELIJKE STRIJD

A. Onze respons als we waarheid ontdekken – trots of nederigheid

1 Korinthe 8:2-3 En als iemand denkt iets te weten, dan heeft hij nog niets leren kennen zoals men behoort te kennen. ³ Maar als iemand God liefheeft, is hij door Hem gekend.

2 Korinthe 12:7 En opdat ik mij door het alles overtreffende karakter van de openbaringen niet zou verheffen, is mij een doorn in het vlees gegeven, een engel van de satan, om mij met vuisten te slaan, opdat ik mij niet zou verheffen.

B. Oude ideeën loslaten gaat bij deze dingen niet vanzelf.

1. Ons denken en geloof staan niet los van wie en hoe we verder zijn.
Verandering kost tijd en geeft soms moeilijke gevoelens ...

Romeinen 12:2 En word niet aan deze wereld gelijkvormig, maar word veranderd door de vernieuwing van uw denken om te kunnen onderscheiden wat de goede, welbehaaglijke en volmaakte wil van God is.

Efeze 3:14-17 Om deze reden buig ik mijn knieën voor de Vader van onze Heere Jezus Christus... ¹⁶ opdat Hij u geeft, naar de rijkdom van Zijn heerlijkheid, met kracht gesterkt te worden door Zijn Geest in de innerlijke mens, ¹⁷ opdat Christus door het geloof in uw harten woning maakt...

2. De concepten en wereldbeelden uit de wereld zijn geen neutrale ideeën.

Kolossenzen 2:8 Pas op dat niemand u als buit meesleept door de filosofie en inhoudsloze verleiding, volgens de overlevering van de mensen, volgens de grondbeginselen van de wereld, maar niet volgens Christus.

1 Timotheüs 4:1 Maar de Geest zegt uitdrukkelijk dat in latere tijden sommigen ... zich zullen wenden tot misleidende geesten en leringen van demonen,

2 Timotheüs 2:24-26 ... met zachtmoedigheid hen onderwijzen die zich verzetten. Misschien geeft God hun eens bekering, zodat zij tot erkenning van de waarheid komen ²⁶ en zij weer mogen ontwaken uit de strik van de duivel, door wie zij levend gevangen waren om zijn wil te doen.

2 Korinthe 10:4-5 De wapens van onze strijd zijn immers niet vleselijk, maar krachtig door God, tot afbraak van bolwerken. ⁵ Want wij breken valse redeneringen af en elke hoogte die zich verheft tegen de kennis van God, en wij nemen elke gedachte gevangen om die te brengen tot de gehoorzaamheid aan Christus